

Karjalan Sivistysseura Itä-Karjalan vapauspyrkimysten tukijana.

II.

Vienan Karjalaisten Liiton perustamisesta neuvottelevan kokouksen osanottajat Vaasassa huhtik. 24—25 p. 1906.

Edellisessä kirjoituksessamme osoitimme, mitenkä ne vienalaiset miehet, jotka joutuivat ohjaamaan heimonsa valistus- ja vapauspyrkimyksiä tsaarivallan aikana, jo ennen järjestönsä perustamista tekivät innostuksella työtä heimonsa keskuudessa. Mutta ennenpitkää he huomasivat välttämättömäksi saada työtänsä varten oma keskus, sellainen elin, jossa olisi koottuna itäkarjalaisten kansallinen voima yhteen. Heti Uhtuan tapahtumain jälkeen vuoden alussa 1906 alkaa vilkas toiminta karjalaisten johtomiesten kesken tässä asissa. Mielipiteiden vaihto tapahtuu lähinnä kirjeenvaihdon avulla ja onneksi seuramme arkistossa on säilytetty tärkeimmät näitä asioita koskevat kirjeet. Tämän kirjeellisen mielipiteiden vaihdon seurauksena oli yhteisen kokouksen aikaansaaminen Vaasaan huhtikuun 25 p:ksi 1906. Viikkoja ennen kokousta levitettiin karjalaisten keskuuteen seuraavaa kokousilmoitusta:

Arvoisa Kansalainen!

Asiaa harrastavien toivomuksesta kehoitamme täten jokaista syntymäseutuunsa parasta harrastavaa, Suomessa asuvaa Venäjän Karjalaista saapumaan Venäjän Karjalaisten kokoukseen.

Kokous alkaa klo 9 e.p.p. tämän Huhtikuun 25 päivänä Vaasan kaupungissa Raittiusyhdistyksen 2:sen huoneustossa (Kauppapuitikkoo 31).

Keskustelukysymyksenä tulee olemaan Venäjän Karjalaisten taloudellisen aseman parantaminen ja henkisen elämän virkistäminen kotoisessa Karjalassamme.

Toivomme, että tämän kehoituksemme hyväntahtoisesti saatatte kaikkien paikkakunnallanne asuvien Venäjän Karjalaisten tietoon. Uhtualla, 1 p. Huhtikuuta 1906.

E. Andronoff
Iwan Mitrofanoff

W. Jeremejeff
P. Afanasjew.

Edelläolevaa kokouskehoitusta levitettiin kautta Suomen itäkarjalaisten keskuuteen ja moniin paikkoihin Karjalaankin. Se sai aikaan suuren innostuksen karjalaisten keskuudessa. Kirjeellisesti koetettiin selvittää kokouksessa käsiteltäviä kysymyksiä. Niinpä Ypäjällä päivätty *Iivana Martinoffin* Vaasan kokoukselle lähettämä kirjelmä valaisee omalta osaltaan, min-kälaisia ajatuksia vielä silloin saattoi liikkua eräiden karjalaisten mielissä, miten arkoja oltiin, vaikka toisenlaiset tuulet yleensä puhaltivatkin kokouksen osanottajien keskuudessa. Sanottu kirjelmä kuuluu:

Arvoisat karjalaiset toverit!

Muinaiset esi-isämme kalevalaiset ovat runoissaan laulaneet: »harvoin yhtehen yhymme, saamme toinen toisihimme, näillä raukoilla rajoilla, poloisilla pohjanmailla.» Muinaisten esi-isämme, noiden harmaitten elämän-koulussa kypsyeitten urosten lauseet ovat aina paikalleen sattuneet. Me, raukkojen rajojen lapset, olemme kuin kotoisesta maaperästä irti temmatut kasvit, jotka ovat joutuneet vieraille vieremille juurtuakseen uudestaan tai kuihtuakseen. Ainoastaan ani harvoin olemme tilaisuudessa lyömään käden kätehen, sormet soimien lomahan lauloaksemme hyviä, parahia pannaksemme.

Onneksi löytynee joukossamme tuskin yhtään henkilöä, joka ei rakastaisi kotiseutua Karjalaa. Siellä ovat meidän kotikunnahat ja lapsuuden leikkitantereet. Siellä ainoastaan tunnemme seisovamme varmallalla kotoisella maaperällä. Vieras, joka asiaa ei lähemmin tunne, voisi sanoa, että miksikä teistä niin monet muuttavat pois kotiseudulta ja asettuvat asumaan vieraisiin paikkakuntiin? — Tähän voimme aivan empimättä vastata, ettei meitä poismuuttamaan ole saanut suinkaan halveksuminen kotiseutua kohtaan, vaan elämän, jokapäiväisen toimeentulon välttämättömyys. Kuinka suuri meissä karjalaisissa on rakkaus kotiseutua kohtaan tuskia aina itsekään tulemme syvemmin ajatelleksi. Muistakaamme vaan miten

pitkien matkojen takaa ja miten suurilla vaivoilla ja kustannuksilla karjalaiset siirtyvät kesäksi kotiinsa nauttimaan rauhaa, jota ainoastaan kotiseutu tarjoaa. Moni uhraa talven saaliin, sangen suurella vaivalla ansaidut markat saadakseen muutaman viikon olla kotikunnahilla. Hyvin tiedämme, että näin tekevät myöskin yksinäiset perheettömät miehet, joita siis ei velvoita kotiutumaan mitkään perheelliset seikat.

Kun siis tiedämme, että meitä karjalaisia kotiseudulta pois muuttamaan pakoittavat välttämättömät taloudelliset seikat, on siis itsestään selvää, että kotiseutumme parannuspuuhatkin ovat suunnatmat siitä lähtökohdasta. Toisin sanoen, Karjalamme taloudellisen tilan parantaminen on kaikkein ensimmäisiä tehtäviä. Kyllähän sanottu on, että ihminen ei elä ainoastaan leivästä. Mutta me karjalaiset, jotka olemme nähneet sekä hallaa että pettua, me tiedämme, että ihminen sittenkin tarvitsee ensiksi leipää, sillä terve ja virkeä sielu viihtyy vain terveessä ruumiissa.

Kuten jo mainitsin, pakoittaa meitä elämän välttämättömyys muuttamaan kotiseudulta pois. Kansamme ehdottomasti paras aines siirtyy siten muille maille, joten kotiseudun kehittyminen siten yhä enemmän hidastuu. Mutta nyt, kun olemme valvutuneet harastamaan Karjalamme parasta — jota seikkaa osaltaan tämä kokouskin todistaa — niin lienee oikeus toivoa, että Karjalamme taloudellinen tila ja henkinen kehitys kerran kohoaa ja kotiseutumme tarjoaa lapsilleen sekä työtä että ruokaa.

Kun olen estetty saapumasta kokoukseen, jota seikkaa suuresti valitan, on vaikea antaa lausuntoa kun en tiedä minkäsuuntaiset keskustelukysymykset ovat. Uhtuan kokouksen ponnet tunnen. Niissä on hyviä, mutta joukossa meille tarpeettomia ponsia, jotka haitatta voi karsia pois. Mielestäni me emme tarvitse tavoitella suuren maailman poliittisia ponsia, vaan ottakaamme käsille meille läheiset ja tärkeät asiat. Sitten on mielestäni aivan välttämätöntä, että sekä keskusteluista että pöytäkirjoista jätämme pois kaikki vähänkään hallitusta moittivat lauseet, sillä siihen karjalaisilla ei ole syytä. Elkkäämme «vaatikko», vaan *pyytäkäämme* parannuksia, ja varmaan on asiallemme parempi menestys.

Kokouksessanne olisi mielestäni päätettävä laittaa suuri adressi suoraan hallitsijalle, jossa lausuttaisiin julki se rakkaus ja uskollisuus hallitsijaa kohtaan, jota karjalaisista ei mikään halla ole kuihduttanut, ja samalla selitettäisiin Karjalamme takapajulla jääneet olot sekä anottaisiin parannuksia. Adressissa olisi tarkoin selitettävä mitä parannuksia etupäässä pyydetäisiin. (Huom! Uhtuan kokouksen ponnet eivät semmoisenaan ensinkään kelpaa adressiin). Kokouksessanne voisitte valita jo lähetystönkin (noin 4 tai 5 miestä), joka veisi adressin perille. Samojen miesten tehtäväksi voisi jättää anomuksen laatimisen, mutta adressi olisi kuitenkin tarkastettava erityisessä kokouksessa ennen kun se perille viedään. Erityisesti tulee huomata, että adressi olisi toimitettava hallitsijalle, sillä ohjesääntöjen mukaan tulevalle valtakunnan duumalle ei voi suoraan anomuksia toimittaa. — Jos kokouksessa tulisi anomuksen laatijat valituiksi, voisi kokous osapuulleen määrittellä ne parannustoimet, joiden pohjalle anomukset olisi laadittavat. Anomuksen tulisi käsitellä etupäässä taloudellisia parannuksia. Ennen kaikkea olisi pyydetävä rautatietä halki Karjalan Valkeastamerestä Kajaaniin tai Nurmekseen, sekä maantietä tulevasta rautatiestä kaikkiin läheisiin kirkonkyliin.

Jään toivomaan kokouksellenne onnea ja toimillenne siunausta.

Vaasan kokouksen ohjelma oli seuraava:

- 1) Avauspuhe K. P.
- 2) Runo I. H., T. R.
- 3) Puhe W. M.
- 4) Puheenjohtajan ja kirjurin vaalit.
- 5) Kemin pöytäkirjan lukeminen ja lähetystön jäsenten valitseminen.
- 6) Keskustelukysymyksiä:
 - a) Perustetaanko Liitto?
 - b) Yhdistytäänkö Wenäl. Kansanvalistusliittoon?
 - c) Perustetaanko oma äänenkannattaja?
 - d) Miten rahvas W:n Karjalassa saataisiin lukutaitoiseksi?
- 7) Mihin paikkoihin Karjalan rajalle olisi postiasema perustettava?
- 8) Onko ehdotetut kiertokauppaverot suhteellisia?

Waasa 25/IV 1906

Kokoonkutsujat.

Kokouksessa tehty pöytäkirja kuuluu:

Pöytäkirja tehty Vienan Karjalan olojen parantamista harrastavien henkilöiden kokoonkutsumassa kokouksessa Vaasassa, Raittisyhdistys toisen huoneustossa 25 p. huhtik. 1906.

§ 1.

Kokoukseen oli saapunut kaksikymmentä maan eri seuduissa asuvaa Vienan Karjalaisten edustajaa. Avauspuheen piti kokoonkutsujan puolesta kauppias P. Afanasjeff. Ruñoilija Iivo Härkösellä kokoukselle saapuneen tervehdyserunon lausui kauppias T. Remsujeff.

§ 2.

Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti kauppias A. Mitrofanoff ja kirjuriksi kauppias P. Pankkonen.

§ 3.

Luettiin Kemissä v. maaliskuun 9 p:nä pidetyssä Karjalan kuntain valtuutettujen kokouksessa tehty pöytäkirja, jonka johdosta syntyi vilkas keskustelu ja yksimielisesti päätettiin valita viisimiehinäinen lähetystö viemään Arkangelin läänin edustajille Valtio-Duumassa. Pöytäkirjasta ilmi käyneet ajatellut ehdotukset. Lähetystöön tulivat: kauppiat A. Mitrofanoff, P. Afanasjeff, D. Karjalainen, T. Remsujeff ja V. Loginoff, jotka lähtevät matkalle ensi vapunpäivänä.

§ 4.

Kauppias I. Martinoffilta saapuneen tervehdyksen luki insin. V. Mitrofanoff.

§ 5.

Esille otettiin kysymys liiton perustamisesta, jonka tarkoituksena olisi Vienan Karjalan henkisen ja aineellisen tilan kohottaminen. Vilkaan pakinoimisen jälkeen päätettiin perustaa «*Vienan Karjalaisten Liitto*». Sen väliaikaiseen johtokuntaan valittiin: kauppiat A. Mitrofanoff, P. Pankkonen, P. Afanasjeff, V. Loginoff, K. Lipkin, T. Remsujew, D. Karjalainen ja insinööri V. Mitrofanoff, jotka keskuudesta valitsevat puheenjohtajan. Johtokunta on päätösvaltainen, kun vähintään viisi jäsentä on saapuvilla. Johtokunnan tehtäväksi jätettiin «*Liiton*» sääntöehdotuksen laatiminen ja varsinaisen kokouksen kokoonkutsuminen Tampereelle ensi elokuun 3 p.

§ 6.

Kysymys yhtymisestä Venäläiseen Kansanvalistusliigaan jätettiin Tampereella pidettävään kokoukseen.

§ 7.

Keskusteltiin oman äänenkannattajan aikaansaamisesta ja päätettiin toimittaa ennen Tampereen kokousta lehden näytenumero. Varat tähän tarkoitukseen hankitaan vapaaehtoisilla lahjoituksilla. Näytenumeron toimittaminen jätettiin «*Liiton*» väliaikaisen johtokunnan huoleksi. Lehdelle annettiin nimeksi «*Karjalaisten Pakinoita*». Lehti määrättiin toimitettavaksi vapaamielisessä, kansanvaltaisessa ja puolueista riippumattomassa hengessä.

§ 8.

Otettiin keskusteltavaksi kysymys: «*Miten kansa Vienan Karjalassa saataisiin yleisemmin lukutaitoiseksi?*» Monipuolisen harkinnan jälkeen päätettiin perustaa yksityisiä äidinkieliä kiertokouluja, jotka havaittiin tehokkaiksi kohottaa lukutaitoa. Yksityiskohtaisempaa suunnitelmaa laatimaan valittiin kauppiat I. Martinoff, T. Remsujeff ja P. Afanasjew, joiden huoleksi samalla jätettiin, ammattimiesten apua käyttämällä, toimittaa kiertokoulu- ja yksityisopetuksen soveltuva äidinkielen aapiskirja Vienan Karjalaa varten. Asian lopullinen ratkaisu lykättiin Tampereen kokoukseen.

§ 9.

Keskusteltiin suoranaisen postiyhteyden aikaansaamisesta Suuri-Ruhtinaskunnan ja Vienan Karjalan välillä. Yksimielisenä toivomuksena lausuttiin, että postiasemia olisi saatava rajaseutuihin. Asia perille ajamaan valittiin kauppiat A. Mitrofanoff, T. Remsujew ja P. Afanasjew.

§ 10.

Pöytäkirjaa tarkastamaan valittiin insin. V. Mitrofanoff, kauppiat T. Remsujew ja P. Afanasjew.

§ 11.

Kokous lopetettiin laulamalla «*Karjalaisten laulu*».

Pöytäkirjan vakuudeksi:

A. Mitrofanoff.

P. Pankkonen.

Pöytäkirja tarkastettu Laihialla 26. IV. 06.

V. Mitrofanoff.

T. Remsujew.

P. Afanasjew.

Karjalan Sivistysseuran vuosikokous

pidetään Helsingissä seuran huoneustossa Kasarmikatu 25 C 14 huhtikuun 9 p:nä 1942 klo 19.

Esillä sääntöjen määräämät asiat.

Helsingissä, maaliskuun 12 p:nä 1942.

Karjalan Sivistysseuran Johtokunta.

Tämä vienalaisten ote herätti innostusta suomalais-venäläisten keskuudessa. Seuraavassa kiertokirjeessä näemme tarkastaja *Hj. Basilierin* ja tohtori *O. A. Hainarin* nimet, miesten, jotka koko elämänsä ajan innolla tekivät työtä heimmomme hyväksi.

APUA VIENAN KARJALAISILLE.

Vienan karjalaisten keskuudessa käy nykyään vilkas kansallinen herätysliike. Se on syntynyt rajantakaisten heimolaistemme omasta aloitteesta, joten on hyviä toiveita sen elinvoimaisuudesta.

Vienan karjalaiset koettavat Venäjän valtakunnan-duuman myönteisellä vaikutuksella ja turvissa ajaa asiataan. Heillä on duumassa ystäviä, jotka ovat sitoutuneet saattamaan heidän pyrintönsä päiväjärjestykseen. Tarkoitus on toimia siihen suuntaan:

- 1) että Vienan Karjalassa tarpeellinen osa viljelyskelpoista kruununmaata jätetään asukkaille veronalaiseksi yksityisomaisuudeksi;
- 2) että osa kruunun metsämaata luovutetaan kyläkunnille veronalaisiksi kunnallismetsiksi, joita järkipäisesti hoidetaan yhteisiä talouksellisia ja henkisiä kulttuuritarkoituksia varten;
- 3) että Vienan karjalaiset saavat itselleen perustaa suomenkielisiä kiertö- ja kansakouluja.

Äänenkannattajakseen aikovat Vienan karjalaiset perustaa oman suomenkielisen sanomalehden, joka tavoittelematta politiikkaa, pyrkii mainitun ohjelman käytännöllisellä pohjalla, levittää taitoa taoudentoimissa sekä tietopuolista sivistystä Vienan Karjalan koteihin. Lehti, joka toimitetaan ja painetaan Suomessa, ilmestyy alussa ilapäisenä julkaisuna, vaikka se sitten ajetaan muodostaa aikakautiseksi sanomalehdeksi.

Vienan Karjalan edistysliikkeen ajaminen kysyy rahavaroja, jotka osaksi ovat Suomesta hankittavat. Tämä rahankeräys on alustavaa laatua ja sen tarkoituksena on koota ensimmäiset varat liikkeen organisatiosioi-kustannuksiin. Nyt liikkeelle pantu lista tulee kiertämään ainoastaan pienemmässä piirissä ja kertyneiden varojen käyttämisestä tehdään aikanaan tili lahjoittajille.

Helsingissä, Toukokuulla 14 p. 1906.

Hj. Basilier

O. A. Hainari

Kansakoulutarkastaja Koulutoimen
Ylihallituksessa.

fil. tohtori, lyseon
lehtori.

P. S. Listat ja niihin kertyneet rahat olisivat lähetettävä ennen kesäkuun 15 p:ää allekirjoittaneelle *O. A. Hainarille*, osoitteella ortavala.

Vapaaehtoisia lahjoituksia alkaakin saapua, oman vienalaisten äänenkannattajain näytenumeroa puuhaamaan ja Suomessa olevien, samoinkun rajan takana asuvien karjalaisten innostus suurta asiaa kohtaan on aarras. Niin päästään syksyyn, jolloin Vienan Karjalaisten Liitto varsinaisesti perustetaan. Siitä ensi numerossa.

Karjalan ystävät!

Muistakaa lahjoituksillanne

seuramme rahastoja!

Itä-Karjalan sotilashallinnon säädöskokoelma.

Säädökset n:o 10—11 julkaistu.

N:o 10. Määräys julkisesta liputuksesta Itä-Karjalan sotilashallintoalueella. — N:o 11. Määräys muinais- ja kulttuurimuistojen suojelemisesta Itä-Karjalan sotilashallintoalueelta.

Säädökset nähtävänä sotilashallinnon esikunnissa ja paikallispäällikköjen toimistoissa.

Määräys julkisesta liputuksesta Itä-Karjalan sotilashallintoalueella.

1. Julkisessa liputuksessa Itä-Karjalan sotilashallintoalueella saa käyttää vain Suomen lippua.
2. Yleiset liputuspäivät ovat:

Kalevalan päivä, 28 päivä helmikuuta,
Puolustusvoimien lippujuhlan päivä,
Suomen lipun päivä, 24 päivä kesäkuuta ja
Itsenäisyyspäivä, 6 päivä joulukuuta.

Määräys muinais- ja kulttuurimuistojen suojelemisesta Itä-Karjalan sotilashallintoalueella.

1. Muinais- ja kulttuurimuistoina ovat erityisen suojelun alaisina Itä-Karjalan sotilashallintoalueella: museot;

luostarit, kirkot, tsasounat ja niiden esineistöt, mikäli niillä on historiallista tai taiteellista arvoa; historialliset tai museollisesti arvokkaat rakennukset; esihistorialliset, historialliset ja kansatieteelliset kalmitot, löytö- ja merkkipaikat ja niiden esineet; sekä sotahistorialliset muistot.

2. Muinais- ja kulttuurimuistoja ei saa viedä pois, hävittää tai turmella. Itä-Karjalan sotilashallintoesikunta voi kuitenkin, kun välttämättömät syyt vaativat, antaa luvan muinais- tai kulttuurimuiston muuntelemiseen tai hävittämiseen.

Ei ollut ketään.

Syrjäkulman mökissä oli tiukka porstuan ovi, joka täytyi talvipakkasilla irroittaa auki jollakin teräaseella. Eräänä iltana mökin väen jo nukkuessa pyrkii joku sisälle ja isännän kysyessä kuka siellä, selittää olevansa kulkukauppias. Tällöin isäntä huutaa tupaan:

— Tuokeepas poeijat kirvestä, teällon kulukukauppijas oven takana.

Kun ovi avattiin, ei pihalla ollut enää ketään.